

A close-up photograph of a marble relief sculpture. The central focus is a hand, possibly of a woman, delicately holding a large, multi-petaled rose. The hand is positioned at the top left, with the fingers gently cradling the flower. The rose is the largest and most detailed element, with many layers of petals. Below the hand and rose, there is a decorative border of smaller, stylized flowers and leaves, creating a garland-like effect. The entire sculpture is set against a plain, light-colored background. The lighting is soft, highlighting the texture and curves of the marble.

*Barvy
současnosti*

Stanislav Struhar

Stanislav Struhar: *Farben der Gegenwart. Erzählungen*

Kniha vychází s podporou rakouského Spolkového ministerstva pro výuku, umění a kulturu

Gefördert aus den Mitteln des Bundesministeriums für Unterricht, Kunst und Kultur

Translation © Markéta Kliková, 2022

Copyright © Stanislav Struhar, 2022

Wieser Verlag GmbH, Klagenfurt/Celovec, 2022

ISBN 978-80-7511-717-5

ISBN 978-80-7511-718-2 (epub)

ISBN 978-80-7511-719-9 (pdf)

Důvěrně známé barvy ciziny

Sotva Florian opustil letiště, spatřil autobus, ten autobus do Marseille a lehce přidal do kroku, přešel přes silnici a vstoupil na chodník, dal se do běhu. Dveře autobusu byly otevřené, na zastávce stálo jen pár lidí a mladší muž tmavé pleti ukládal velké i malé kufry do zavazadlového prostoru. Florian rychle sňal batoh z ramen, podal ho muži a z autobusu vystoupila mladá tmavá žena, vyzvala čekající k nástupu. Florian ještě zahlédl, jak muž ukládá jeho batoh do zavazadlového prostoru, pak už stejně jako ostatní do autobusu nastoupil. Posadil se na první volné místo, hleděl z okna a viděl, jak se onen muž se ženou políbili, něžně jeden druhého pohladili po paži. Společně nastoupili do autobusu, žena usedla za volant, muž na nejbližší volné místo a dveře se zavřely, autobus se rozjel. Sluneční paprsky, které byly teplejší než ty, jež mu dopadaly na kůži ve Vídni, pronikaly oknem. Světlo bylo úchvatně jemné, začátek září tak krásný a nebe, to nebe se klenulo bez obláčku, zcela modré. Zelené barevné tóny obestíraly silnici, slunce se schovávalo za stromy a zanedlouho už se objevily první domy v Marseille, Basilique Notre-Dame de la Garde se zvedala nad město, moře se třpytilo. Už tomu bylo jedenáct let, co se v tomto moři koupal, ovšem pořád rád vzpomínal na to, jak tu tehdy s rodiči plaval, užíval si vodu. Tak dlouho sledoval moře, tu zdánlivě klidnou vodu,

až se ulice zanořila do příšeří města, a jakmile autobus zastavil u nádraží, vystoupil, ze zavazadlového prostoru si vytáhl batoh. Nádražní hala, hezká a prosycená denním světlem, byla plná lidí, ze všech stran slyšel hlasy, hlasy dětí a dospělých, a kolem postávali vojáci se střelnými zbraněmi. Když vyšel z nádraží, obklopil ho hluk dopravy z okolních ulic i uliček a on znovu vzhlédl k Basílique Notre-Dame de la Garde, která tak poklidně, tak zvláště poklidně čněla nad městem, jako by se nebe dotýkala. Už za chvíli se mu před očima rozevřel Starý přístav, plně zalitý sluncem, a on pohledem putoval po lidech a po plachetnicích, které spočívaly na vodě. Mezi lidmi, kteří procházeli přístavem, převažovali turisté, mnohost barev a řečí, a znovu a znovu zaznívaly hlasy žen a mužů, kteří na rybím trhu prodávali ryby. Až do posledního místa byly zahrádky před kavárnami a restauracemi obsazené, v neustálém pohybu číšníci a číšnice, pach jídla se nesl vánkem, který neslyšně proudil kolem oken domů. Florian vstoupil na rybí trh, loudal se kolem stolů a pozoroval ryby, které na něj působily exoticky, pozoroval staré kutry, které opuštěně ležely na vodě. Na konci trhu spočinul pohledem na bezdomovci s obličejem opáleným od slunce, ten spal se svým psem na mokré zemi, a když Florian z trhu odcházel, upoutala jeho pozornost stará žena v pestrobarevných šatech, zpívala jakousi píseň. Pozvolna procházel přístavem, vstoupil do Église Saint-Ferréol les Augustins, malého a nádherného kostela, který neochvějně poskytoval blahodárný chlad. Jen čtyři lidé seděli v lavicích, nehnutě, nehnutě ponoření do ticha, slabě svítily drobné plamínky svící. Posadil se na lavici úplně vzadu a na mysl mu vytanula vzpomínka, jak se tady mezi rodiči choulil a kostel si prohlížel. V jeho očích zůstal kostel beze změny, i v tento den jeho stěny pokrývaly úzké stíny, podivně smutně působil prostý oltář. Ještě chvíli si poseděl v tichu, vdechoval onen chladný vzduch, a když pak z kostela vyšel ven, zastavil pohledem na lodi, na plně obsazené lodi, která pozvolna odplouvala z přístavu, klouzala k otevřenému moři. I on opustil přístav, došel na Canebière, onu širokou a dlouhou nákupní třídu, ovšem zanedlouho zahnul do boční uličky, nakonec se ponořil do změti úzkých uliček, v nichž to čile žilo, přešel stromy zkrášlené Place

Jean-Jaurès a znovu se ponořil do stínu starých domů, když se před ním najednou vztyčila šedá kamenná zeď, ta zeď, která se mu tak často zjevovala ve vzpomínkách. U druhých dveří se zastavil, vytáhl mobilní telefon a zavolal tetě, pak čekal, čekal dost dlouho, než se dveře otevřely a ven vyšla ona. Stále krásná, vlasy tmavě blond a oči modré, tak podobná jeho mámě, ona, ta teta, její starší sestra, stejně živě zněla její němčina. S úsměvem na rtech spráskla ruce a pohlédla na něj, objala ho a zase pustila, znovu na něj pohlédla, řekla, že sice vyrostl, ale přesto by ho na ulici hned poznala. U ní se toho mnoho nezměnilo, poznal tenal poté, co vstoupil do její malé zahrady, a ona řekla, že na velké změny nemá vůbec čas. Ale krásné je to tu pořád, prohlásil a pohlédl na malý dům, pohlédl na žlutou fasádu a světle modré okenice, potom pohledem sjel po dvou ovocných stromech, pozvolna putoval přes palmu a dva magnoliové stromy stojící před domem. Jestli stále ještě pracuje u pojišťovny, zjišťoval a ona to potvrdila, nakonec ho zavedla do domu, který byl zařízený hnědým nábytkem a čistý, zavedla ho po schodech nahoru, nahoru do právě toho pokoje ze dvou, v němž spával už jako dítě. Otevřel velkou skříň a uložil do ní batoh, a když se otočil, pohlédl otevřenými dveřmi a spatřil, že teta stojí v druhém pokoji. Vstoupil ke dveřím do druhého pokoje, pohlédl na dvojpostel a teta se k němu obrátila, ovšem vyhnula se jeho pohledu. Často prý myslí na jeho mámu, a když nedávno při úklidu narazila na dopisy od ní a jeden z nich si přečetla, vyhrkly jí slzy.

„Když jste u mě byli naposledy, najednou mě v tomhle pokoji při loučení objala a pevně k sobě přivinula. Smála jsem se a prohodila, že se přece neloučíme navždycky. A ona řekla jen, že to u mě bylo hezké, pak seběhla dolů, protože jste na ni čekali. Dva měsíce nato zemřela a já před sebou pořád vidím naše poslední loučení.“

„Po pohřbu ses rychle vytratila,“ řekl.

„Však víš, že jsem si s tvým tátou nikdy obzvlášť nerozuměla, a ve Vídni jinak nemám nikoho, s kým bych udržovala kontakt. Když jsem se provdala a přišla sem, byla jsem ještě dost mladá.“

„Kolik ti tehdy vlastně bylo?“

„Teprve dvacet.“

„To je neuvěřitelný, bylas strašně mladá.“

„Ty to říkáš, jako bys ty snad byl starý.“

„Každopádně mi je už pětadvacet. Ale už pět let nebydlím doma.“

„Vážně s tátou nejsi v kontaktu?“

„Přestali jsme si rozumět. Hned krátce po mamčině smrti jsem se s ním začal hádat.“

„Byla to pro tebe těžká doba, také jsi hodně trpěl ztrátou maminky, i táta trpěl.“

„Neměl jsem dojem, že by moc trpěl.“

„Trpěl. Trpěl tiše.“

„S jeho přítelkyní jsem si od počátku nerozuměl. Když se s ní pak oženil, odstěhoval jsem se.“

„A kde jsi pak prosím tě bydlel?“

„U kamaráda, ale jen krátce, protože jsem právě dostal práci v supermarketu, takže jsem si mohl dovolit byt, prostě malý byt,“ odvětil a zaregistroval, že jí přišla esemeska. Vytáhla mobil a on se otočil, odebral se do svého pokoje a zastavil se u okna, vyhlížel ven, vyhlížel do zahrady. Hleděl na jednu magnolii, pozoroval její listy, vtom zaslechl kroky, teta se zastavila vedle něj. Na nebi se objevili ptáci, zelení a krásní a on si uvědomil, že to byli alexandři malí, sledoval je pohledem, tak dlouho, dokud nezmizeli za střechou sousedního domu. Pěkně se v Marseille rozmnožili, podotkla teta a on se zeptal, co strejda, zda s ním udržuje kontakt. Ne, odpověděla stroze.

„Vzpomínám si na něj jen matně,“ poznamenal.

„Však jsi byl ještě malý, když jsi ho viděl naposledy.“

„A ty jsi ho po rozvodu ještě viděla nebo potkala?“

„Ne. Krátce nato se oženil a odstěhoval do Aubagne.“

„Ty jsi od té doby skutečně sama?“

„Sama nejsem. Mám například tebe.“

„Ale my jsme se dlouho neviděli a ty zítra už zase odjíždíš,“ odušil a ona se usmála, vzala ho kolem ramen a pravila, že něco uvařila, pak ho zavedla dolů do kuchyně. Jestli letí do Dominikánské republiky úplně sama, vyptával se v kuchyni. Ne, její nejlepší kamarádka Claudine letí také, odpověděla a vytáhla z trouby rybu, jakoby mezi řečí řekla, že doufá, že má stále ještě

rád středomořské ryby. A jak, odpověděl a zaslechl, že jí přišla další esemeska.

Otevřel okenice a jeho pohled upoutal racek na střeše jednoho domu. Slunce bylo veliké, dopoledne velmi teplé, listy stromů pohupoval lehký vánek. Zahrady obou sousedů mlčely, slabě k němu doléhaly zvuky z okolních uliček. Očima putoval po vícepatrových obytných domech, které by do jednoho potřebovaly zrenovovat. Nakonec spočinul pohledem na paní, staré a tmavé paní stojící u okna. Racek zakřičel a Florian spatřil, jak roztáhl perutě, zvedl se do vzduchu, klouzal po nebi. Pak se Florian otočil, pohlédl na hodinky, sešel dolů do kuchyně. Okenice byly dokořán, okna zavřená, na stole ležel vzkaz. Užij si Marseille!, stálo na lístku, francouzsky a on si vybavil, jak teta včera večer najednou zkoušela jeho znalosti francouzštiny, povídala si s ním pak francouzsky. Připravil snídani a vyšel do zahrady, posadil se ke stolku vedle vstupních dveří. Na zdi od sousedů se objevila kočka, zrzavá a hebká kočka, a on se na ni zahleděl, vstal a popošel k ní, pohladil ji, slyšel, jak vrní, viděl, jak se mu otírá o ruku. Jestli nemá hlad, zeptal se jí a vzal ze stolu kousek párku, vtom ale zaslechl šramot okenic, vycházel ze sousedního domu, a kočka zmizela. Tak se Florian posadil zpátky ke stolu a po snídani dům opustil. Tiše pozdravil starého muže arabského původu, který seděl na konci uličky zaměstnaný opravou bicyklu, pak vstoupil do vedlejší ulice, která byla úzká a dlouhá, schovaná v chladném stínu. Po obou stranách ulice parkovala auta a skútry, většina z nich byla stará a poškozená, úzký a malý byl chodník, každé okno v přízemí opatřené kovovou mříží. Za jedním oknem v přízemí seděla drobná plavovlasá dívka, seděla u starého stolu a kreslila, tiše ponořená do průzračné tmy místnůstky, přes opěradlo židle visely bílé šaty. Z dalšího domu burácela prudká hádka muže a ženy a o několik oken dál pronikala z chatrného pokoje rocková hudba. Bary a restaurace byly zavřené, obchody opuštěné a některé dveře a domovní zdi posprejované graffiti. Mezi auty a skútry se tyčily staré popelnice. Neustále musel Florian zpomalovat, musel se zastavovat, aby se vyhnul lidem, kteří kráčeli proti němu, a když z ulice vyšel,

otevřela se před ním Place Jean-Jaurès. Toho dne se konal trh, prodejní stánky barevně zářily v teplém dešti slunečních paprsků a nad náměstím se nesly neutuchající hlasy dětí a dospělých. Jeho pozornost na sebe upoutalo děvčátko, malé arabské děvčátko, jež drželo v rukou žluté šatičky a s prosebným pohledem mluvilo na ženu, pak vstoupil na tržiště, zanořil se do davu. Vstupoval hluboko do nitra trhu, pozvolna míjel stánky, a když trh opustil, coural se úzkými uličkami, nakonec došel k cestě, která se prudce zvedala, k té dlouhé cestě, jež vedla nahoru k Basilique Notre-Dame de la Garde.

V noci na Place Jean-Jaurès už žádný stánek nestál, ovšem drobné uličky překypovaly životem, všechny obklopené svitem skleněných lamp. Uličky zde byly vyzdobené četnými graffiti, jeden podnik střídal druhý a v zahrádkách restaurací nezůstal jediný stůl volný. Florian si prošel každyčkou uličku a pak dospěl ke Cours Julien, které živě zářilo bary, restauracemi a obchody, nádherně otevřené bezhvězdnému nebi. Převládali zde mladí lidé, světlé i tmavé pleti, postávali nebo posedávali u stolků a na zemi a jemně se topili v tónech hudby, mluvili, smáli se, mlčeli. Na schodech, jež byly bohatě vyzdobené graffiti a vedly ke stanici metra Notre Dame du Mont, se Florian zastavil a nehnutě shlížel do ulice hluboko pod sebou, lemované starými domy, do dálky zářila, jako by až k moři sahala. Dva mladí muži, jeden tmavé a druhý světlé pleti, seděli na schodišti a oba hráli na kytaru, zpívali a smáli se, oči upírali na tři tmavé muže, kteří předváděli taneční kroky, tleskali. Florian se rozhlédl, zamířil k nejbližší zahradní restauraci, posadil se k jedinému volnému stolku, který stál poblíž kašny, a jeho pohled padl na brazilskou hudební skupinu, která hrála v sousedním baru. Přistoupila k němu servírka a on si objednal sklenku vína, pak pohlédl na muže, pravděpodobně Tunisany, kteří seděli pod stromem na zemi a povídali si spolu, jen tak mezi řečí hladili své pejsky. Vtom mu zazvonil mobil, teta se ptala, co dnes dělal. Odpověděl a ona na to, že doufá, že se u ní nebude příliš nudit. Úplně sám v cizím městě, dodala a on řekl, že mu město není tak docela cizí, dokonce si na mnohé ještě vzpomíná. A dnes měl dokonce návštěvu, pokračoval, pak jí pověděl o zrzavé kočce.

Tu musí příště okamžitě zahnat, ta do zahrady nesmí, prohlásila teta a on pohledem ulpěl na čtyřech tmavých mužích, kteří hráli před jedním podnikem fotbal. Co je to za hlasy v pozadí? Odpověděl a hleděl na plavovlasou ženu s blondátou holčičkou, které muže právě mýjely. Holčička se rozeběhla k mužům a se smíchem jim kopla do míče, začala s nimi hrát. Teta ještě vyprávěla, jak strávila den, a když Florian mobil uklidil, pohlédl ke skupině, která hrála rock. Přihlížel dvojici, která vstoupila do mělké vody kašny a tančila, a když upil doušek ze sklenky, zastavil se pohledem na štíhlé ženě, mladé a blondaté jako on sám, která seděla u plně obsazeného stolu vedlejší zahrádky, upřeně ho sledovala. Postavil skleničku na stůl a ona se usmála, vstala, přešla k němu. Chantal? Ano, odpověděla a zasmála se a on řekl, že ji hned nepoznal, protože má jiné vlasy, nikdy je nenosila tak dlouhé. Odkdy je v Marseille, jak dlouho zůstane, vyzvídala, pak si ze sousední zahrádky donesla svou skleničku, přisedla si k němu. Jestli ještě bydlí doma, zeptal se jí. Ne, má vlastní byt, ovšem stále bydlí poblíž jeho tety. Zdědila ten byt po babičce, už před rokem se tam nastěhovala, získala ten byt po babiččině smrti, řekla a on se zeptal, co dělá, jestli studuje. Je kadeřnice, pracuje v kadeřnickém saloně, odpověděla a on se zeptal, jestli by měla chuť s ním někdy vyrazit na procházku, trochu si popovídat. Zítra, zítra má volno, řekla a chtěla vědět, kam by tak chtěl jít, kam by se rád podíval, a když odpověděl, udiveně na něj pohlédla, jestli to myslí vážně.

S posledním croissantem v ruce přistoupil ke dveřím do zahrady a s pohledem upřeným na palmu mu vytanulo na paměť, jak se tu kdysi ráno takto díval ven a viděl tátu, který byl v zahradě sám, ležel na lehátku pod palmou, pohroužený v myšlenkách. Ta vzpomínka přišla tak rychle, velmi intenzivně, tak najednou se mu vybavila. Ozvala se hudba a on pohlédl na protější dům, slyšel, že píseň zní z otevřeného okna ve čtvrtém poschodí. Jakýsi kluk se dal do zpěvu, snažil se napodobit zpěváka rapové skupiny, ale hlas mu zněl jaksi stíněně, každé slovo slabě.

Chantal už stála na zastávce, čekala ve stínu stromu, když vstoupil na Boulevard Chave. Jestli si to skutečně nerozmyslel,

zeptala se, a když to popřel, zasmála se, pak ale pohlédla k uličce, z níž vyšel, jakoby mimochodem řekla, že tam bydlí. V tramvaji vyprávěla, jak se marně snažila byt zrenovovat, a oba se tomu smáli, ovšem jakmile vkročili na Cimetière Saint-Pierre, odmlčeli se. Kdy tu byla naposledy, zeptal se nakonec do ticha a ona zvolnila krok.

„Před dvěma týdny. S maminkou. Někdy totiž chodíme za babičkou. Jinak by mě nikdy nenapadlo chodit na hřbitov. A ty? Ty na hřbitovy chodíš rád, vid’?“

„Tenhle hřbitov jsem si chtěl rozhodně prohlédnout. To jsem si naplánoval už ve Vídni. Dokonce jsem si ho vyhledal na internetu, dočetl jsem se, že tu je pohřbený Antonin Artaud, viděl jsem fotky několika zdejších soch, byly nádherné.“

„Které sochy?“

„Třeba tahle,“ odpověděl a přistoupil k soše anděla.

„Mně pohled na tu sochu nedělá dobře. Je mi z ní smutno.“

„Já ji vnímám jako kus umění a některé umění je smutné bez ohledu na to, jestli stojí v muzeu nebo na hřbitově,“ odušil a šel dál, zastavil se u další sochy. Každou chvíli se pak zastavoval, hleděl na sochy, muže a ženy, staré i mladé, děti a anděly, a když se radostně rozzářil před jménem Artaud, neubráníla se Chantal smíchu. Načež ztichla a on viděl, jak přistupuje ke kočičce, která seděla v trávě za hrobem. Jak je vyhublá, prohlásila ustaraně a podřepla si a on si povšiml dospělé kočky, která byla stejně hnědá jako koťátko, pozorovala Chantal ze vzdálenosti jen několika kroků. Máma své kotě jistě nenechá vyhladovět, poznamenal a Chantal spatřila odrostlou kočku, napřímila se. Potom zahlédli další kočky, zahlédli veverka a ještěrky, a když vstoupili do části hřbitova, která se skrývala v šeru stromů, zastavili a zahlédli se na obytnou čtvrť, kterou zalévalo pronikavé sluneční světlo.

„Neumím si představit, že bych z okna koukala na hřbitov,“ podotkla Chantal, pak Floriana vyvedla ze stínu stromů přímo k malému a obyčejnému náhrobnímu kameni, na němž se leskla fotografie její babičky.

„Už bych ji nepoznal,“ poznamenal tiše.

„Kdys ji vlastně viděl naposledy?“

„To jsme byli ještě malí, v létě, když jsem se seznámil s tebou, zrovna byla u vás, chtělas mi ji bezpodmínečně představit a tvoje babička prskala, protože jsme byli špinaví až za ušima,“ odpověděl a ona řekla, že už ví, na to si vzpomíná. Jestli se třeba nechce podívat na dům Le Corbusiera, zeptala se po chvíli a on se usmál. Ano, to měl tak jako tak v plánu, odvětil, načež opustili hřbitov a cestou vzpomínali na to, jak si spolu jako malé děti hráli, jak hluční občas v uličkách bývali. Před domem se Florian přestal smát a udiveně hleděl na stěnu ze sloupů, hleděl na mohutné betonové podpěry, na nichž impozantní dům stál, klouzal pohledem po fasádě s okny a lodžii nahoru. Smí se i na prohlídku dovnitř, poznamenala Chantal ve foyer domu, když míjeli skupinu japonských turistů, pak ho zavedla do výtahu. S úsměvem vystoupili v posledním patře, vykročili na střešní terasu a před očima se jim zjevilo nádherné panorama. Florian pohlédl k moři, které se zdálo být docela blízko, pohlédl do světlé dálavy, spočinul pohledem na pláži, na níž byl s rodiči. Vtom si všiml, že mu přišla na mobil zpráva, při jejím čtení se zarazil, úsměv mu vyprchal.

„Špatné zprávy?“ zeptala se Chantal.

„Kamarád mi přeje upřímnou soustrast.“

„Proč?“

„To netuším,“ odpověděl, vytočil kamarádovo číslo a odvrátil se od ní. A když zakrátko telefon ukládal, vyřinuly mu do očí slzy. Pohlédl k nejbližším domům, viděl obytnou čtvrť a okraj města, sotva se zase otočil k moři, slyšel, že na něj Chantal mluví, cítil, jak se dotkla jeho ramene. Co se děje, jestli pláče? Ne, to ho jen vítr bodá do očí, odpověděl a ona se zeptala, co se stalo.

„Umřel táta. Za dvě hodiny má pohřeb. Ve Vídni. Můj kamarád se to dozvěděl, netušil, že o tom nevím.“

„Jak to, že ti nikdo nic neřekl?“

„Nebudu na tátově pohřbu,“ procedil mezi zuby a ona ho polhladila po paži, polohlasně pravila, že ji to strašně mrzí. Oba ztichli, pak Chantal řekla, že se s tátou může rozloučit odsud z Marseille, může jít do kostela, zapálit mu svíčku. Doprovodí ho, pokud si to bude přát, ale mají ještě čas, mohou si tady v domě dát něco k pití, třeba kávu, řekla, a když se pak na terase